

Motion till riksdagen 2006/07:Ju357

av **Johan Pehrson (fp)**

En starkare rättshjälp

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda utformningen av en rättvisare rättshjälpslagstiftning.

Motivering

Att medborgare har en verklig möjlighet att få sin sak prövad i domstol oavsett vilka ekonomiska förutsättningar man har, är en grundläggande liberal princip i ett civiliserat rättssamhälle. För den person som anklagas för att ha begått ett brott är rätt till advokathjälp av yttersta vikt. För brottsoffret är rätten till målsägandebiträde av stor betydelse. Brottmål är dock bara en av rättsstatens uppgifter. Medborgare ska veta att de har möjlighet att få sin sak prövad i domstol även vid en tvist i ett civilmål.

Den svenska rättshjälpslagstiftningen som den dåvarande socialdemokratiska regeringen genomförde i slutet av 1990-talet innebär att den som har en rättsskyddsförsäkring som täcker den aktuella angelägenheten inte ska få rättshjälp av staten. Inte heller den som med hänsyn till sitt försäkringsskydd i övrigt, sina ekonomiska eller personliga förhållanden, borde ha haft en rättsskyddsförsäkring ska kunna få rättshjälp. Detta kan stå i strid med den Europeiska konventionen till skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, eftersom det där fastslås att staten ska ha det finansiella ansvaret för medborgarnas rättshjälp.

Effekterna av den rättshjälpslag som genomfördes i slutet av 1990-talet är tydliga. Det har i praktiken visat sig att många medborgare numera saknar ekonomiska möjligheter att få juridisk hjälp i civilmål eftersom den ekonomiska kostnaden trots rättshjälp blivit för hög. Rättvisa med denna rättshjälpslag har således alltmer blivit likställt med en tjock plånbok. Lågavlönade kvinnor, invandrare och ungdomar framstår som de största förlorarna i det nya systemet. Det är värt att notera att den som av någon orsak helt saknar

Fel! Okänt namn på

inkomst har rätt till rättshjälp så gott som kostnadsfritt medan låginkomsttagare får betala mycket höga avgifter.

I ett land som Sverige måste medborgarna givetvis kunna få sin sak prövad i två instanser i domstol, precis som Europakonventionen föreskriver, oavsett om du är fattig eller rik. Rättshjälpslagen måste därför vara utformad så att även ekonomiskt sett svaga grupper i samhället har möjlighet att hävda och tillvarata sina intressen i rättsliga processer.

För höga egenavgifter och för lite rättshjälp

Rättshjälpsavgiften är idag 40 procent av kostnaden om det ekonomiska underlaget överstiger 200 000 kronor. En ensamstående mamma med två barn som har en inkomst på cirka 20 000 kronor i månaden får en egenavgift på 40 procent av rättshjälpskostnaden. En ensamstående mamma som tjänar 18 000 kronor i månaden och har två barn får en rättshjälpsavgift på 30 procent. Om rättshjälpskostnaden för prövningen av en boendetvist uppgår till 60 000 kronor innebär det att kvinnan själv ska betala 24 000 kronor respektive 18 000 kronor själv. Det är inte ovanligt att rättshjälpskostnaden i en vårdnads- eller boendetvist redan i första instans uppgår till 60 000 kronor.

Nuvarande rättshjälpsavgifter är för höga, och det är därför nödvändigt att sänka dem. Särskilt gällande familjemålen har effekterna av den försämrade eller uteblivna rättshjälpen påverkat utvecklingen negativt.

Ett annat problem är 100-timmarspaketet för rättshjälp och svårigheten att få utökad rättshjälp utöver de 100 timmarna. Detta tak har inneburit att en rikare motpart kan processa ut en ekonomisk svagare part genom att överklaga en tingsrättsdom till hovrätten.

Rättshjälpen utgör, såsom framhölls vid införandet av rättshjälpslagen, ett viktigt stöd för principen om allas likhet inför lagen. I ett liberalt perspektiv är det av stor betydelse för medborgarnas tillträde till lagen att rättshjälpen utformas på ett sådant sätt att ingen av ekonomiska skäl behöver avstå från att ta till vara sina intressen i en rättslig tvist. Det är därför angeläget att göra en översyn av bland annat inkomstgränser och procentsatserna för beräkning av rättshjälpsavgifterna. Utformningen av en rättssäker och rättvis rättshjälpslagstiftning bör utredas.

Stockholm den 30 oktober 2006

Johan Pehrson (fp)